

Vlaams
Parlement

ingediend op **773** (2020-2021) – Nr. 1
5 mei 2021 (2020-2021)

Voorstel van resolutie

van Chris Steenwegen, Bart Dochy, Arnout Coel,
Emmily Talpe en Ludwig Vandenhove

over het versterken van de positie
van de Vlaamse landbouwers door de ondersteuning
van leefbare businessmodellen op maat,
in het bijzonder de ondersteuning van de korte keten

TOELICHTING

1. Algemeen

Het concept van de korteketenverkoop is niet meer weg te denken en heeft de laatste jaren aan belang gewonnen. De afgelopen maanden heeft de coronapandemie aangetoond dat de korteketenverkoop nog lang niet zijn volledige potentieel heeft bereikt. Mensen zoeken weer connectie met voeding en voedingsproducten. De Vlaamse overheid heeft al in 2011 op die trend ingespeeld door een ambitieus strategisch plan voor de korte keten te lanceren. De partners in het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO) hebben in 2014 een bijkomend advies voorgelegd aan de Vlaamse Regering, de provincies en de steden en gemeenten om de korte keten structureel te ondersteunen. Beide documenten boden destijds een interessant beleidskader om de korte keten als toegevoegde waarde te erkennen en om een toename in de afzet van korteketenproducten te realiseren. Helaas werden zowel het strategisch plan als het advies niet uitgevoerd zoals was gepland. De indieners van dit voorstel van resolutie willen opnieuw het engagement vragen van de Vlaamse overheid om een effectief en coherent beleid op te zetten dat alle mogelijkheden biedt aan de korte keten om uit te groeien tot een economisch interessant model in het voedsellandschap.

Dit voorstel van resolutie wil geen waardeoordeel vellen over een bepaalde vorm van landbouw. Door zich toe te spitsen op de korte keten doet dit voorstel geen uitspraak over andere verkoopmodellen in de landbouw. Korteketenverkoop is niet voor alle landbouwbedrijven mogelijk en is ook niet altijd het beste model. Voor de indieners blijft de keuze van de boer gerespecteerd, maar wel met de focus op het uitbouwen van duurzame, economisch leefbare bedrijven. Het uitgangspunt is de versterking van de positie van de landbouwers. De indieners zijn van oordeel dat bedrijven in de praktijk vaak baat kunnen hebben bij het integreren van onder andere korteketenvormen in hun bedrijfsvoering.

2. Context

2.1. Korte keten: een alliantie tussen landbouwer en burger in Vlaanderen

De coronapandemie heeft de kracht van de korte keten duidelijk aangetoond. De korte keten biedt landbouwbedrijven potentieel nieuwe marktkansen. Via de korte keten kunnen landbouwers de prijs van hun producten zelf bepalen. Ze zijn er prijszetter in plaats van prijsnemers. Door meer directe afzetkanalen te creëren, die een nauwere band tussen producent en consument realiseren en een hogere prijsvorming mogelijk maken, kunnen de landbouwers een economisch leefbaar businessmodel op hun maat creëren. Daarnaast krijgen ze meer waardering voor hun werk door het directe contact met de consument.

De klanten, van hun kant, krijgen meer voeling met wat ze eten. Ze eten meer volgens de seizoenen en krijgen authenticiteit op hun bord. De korte keten geeft concreet mee invulling aan de sociale dimensie van verduurzaming. Ze stimuleert de voedselgeletterdheid bij burgers, een duurzame toekomst voor lokale landbouwers, een eerlijke economie en gezonde voeding.

Betrokkenheid, een beperkt aantal schakels, zeggenschap en het lokale karakter zorgen ervoor dat de korte keten een meerwaarde betekent voor de landbouwpraktijk in Vlaanderen.

2.2. Korte keten is geen synoniem van lokaal voedsel

De coronacrisis heeft veel consumenten laten nadenken over het belang van voedsel. Meer dan vóór de crisis toont de consument aandacht voor lokale producten die een directe link met de producent hebben.

Er is dus een groeiende interesse voor lokale voedselproductie en -consumptie merkbaar. De eeuwenoude link tussen steden en de omliggende landbouw die deels verloren ging, krijgt opnieuw vorm via lokale voedselstrategieën. Daarbij worden de mogelijkheden onderzocht en ontwikkeld om landbouw rondom en ook in de stad of gemeente te versterken. Het belang van lokaal geproduceerd voedsel neemt ook toe omdat het de ecologische voetafdruk en de klimaatimpact vermindert. Daarom wordt het gebruik ervan hoe langer hoe meer gestimuleerd. Het spreekt voor zich dat dit een erg positieve trend is.

Met dit voorstel van resolutie vragen de indieners dat de Vlaamse Regering inzet op het ondersteunen van de creativiteit van de land- en tuinbouwers die de consument dichterbij de producent willen brengen, niet alleen via korte keten maar ook via systemen die de plaats van de producent versterken in de markt. Dat neemt niet weg dat de verkoop via de korte keten enkele specifieke kenmerken heeft, zoals het directere contact tussen producent en consument, en een verhoogde grip op de prijsvorming.

3. De korte keten in Vlaanderen

Het is moeilijk om een exact cijfer te plakken op het aantal korteketenbedrijven in Vlaanderen, maar uit de databank van het Steunpunt Korte Keten kan afgeleid worden dat minstens 15 procent van de land- en tuinbouwbedrijven in Vlaanderen aan een of andere vorm van korteketenverkoop doet. De korte keten is veel ruimer dan de traditionele hoevewinkel. Korteketenbedrijven zijn op zoek naar innovatieve en rendabele verdienmodellen. Tijdens de hoorzitting van 1 juli 2020 over de impact van de coronacrisis op de landbouw gaf Ann Detelder, coördinator van het Steunpunt Korte Keten, aan dat er evolutie zit in de motivatie waarom landbouwers kiezen voor de korte keten: "Waar het een twintigtal jaren geleden hoofdzakelijk een keuze was uit financiële noodzaak, zijn het nu vooral ondernemers die hun bedrijf bewust op een andere manier willen leiden als alternatief voor het groeien in omzet, aantal dieren of hectare."

Korte keten heeft zeer diverse verschijningsvormen. Uiteraard zijn er de hoevewinkels met rechtstreekse verkoop aan consumenten, maar er zijn ook hoeveautomaten, webshops, kramen op markten en leveringen aan de horeca. Daarnaast zijn er nieuwe verkoopmodellen zoals buurderijen, zelfpluktuinen, gemeenschapslandbouw (community supported agriculture), voedselteams en groenteabbonnementen. Die korteketenmodellen verschijnen trouwens niet alleen op het platteland, maar ze kunnen ook op zeer innovatieve manier in de stad bestaan. De bedrijven die aan korteketenverkoop doen zijn zeer divers wat hun grootte, sector of bedrijfsstructuur betreft. In die optiek leent korte keten zich als instrument om mee vorm te geven aan schaalverandering in de Vlaamse landbouw en biedt ze een alternatief voor systematische schaalvergroting. Vanuit dat perspectief is de bedrijfsvorm ondergeschikt aan de kunde van het ondernemerschap. Maar erg belangrijk is dat die bedrijven meer invloed op de prijsvorming hebben, waardoor de marges hoger kunnen liggen. Hoe korter de keten en hoe unieker het aangeboden product, hoe gemakkelijker het is om zelf prijszetter te zijn. Daardoor kunnen bedrijven zichzelf weerbaarder maken. De overstap naar de korte keten wordt vaak gemaakt bij bedrijfsovernames of als een extra familielid in het bedrijf wordt ingeschakeld. Het Steunpunt Korte Keten gaf tijdens de hoorzitting van 1 juli 2020 aan dat nieuwe boeren die hun intrede doen in de landbouw van buiten en dus buiten de normale overname, bijna altijd kiezen voor de korte keten.

De korte keten is dikwijls het eerste rechtstreekse contact van de consument met de land- en tuinbouw. Daar gebeurt de eerste beleving van een sector waar ze over het algemeen weinig rechtstreeks mee te maken krijgen. De consumenten krijgen daardoor vaak een realistischer en positief beeld van de landbouw.

In het algemeen heeft de landbouw begrepen dat er meer transparantie, diversificatie en samenwerking nodig is. Korteketenbedrijven vervullen daarin een voortrekkersrol. Korteketenbedrijven zijn vaak dragers van multifunctionele landbouw in het buitengebied. Ze staan dikwijls open voor bedrijfsbezoeken, ze hebben soms een vergaderzaaltje dat mag worden gebruikt en er kunnen ook andere activiteiten plaatsvinden. De bedrijven staan ook open voor samenwerking binnen de sector met collega-land- en -tuinbouwers, maar ook buiten de sector met retail en horeca, als dat hun economisch model kan versterken.

Sommige bedrijven zetten al hun producten af via de korte keten: via thuisverkoop, op boerenmarkten of via een van de genoemde platformen. Voor andere bedrijven vertegenwoordigt de korteketenverkoop maar een deel van hun omzet. De rest van de verkoop verloopt dan via de klassieke kanalen, zoals de traditionele verwerker of handelaar. In 2016 verkochten 10 procent van de korteketenproducenten al hun producten via de korte keten. Voor 19 procent vormde de korte ketenverkoop het belangrijkste (>50 procent) verkoopkanaal en voor de overige 71 procent is de rechtstreekse verkoop niet de primaire afzetmanier (<50 procent).

Een op de vijf Vlamingen kocht vorig jaar al eens op de hoeve of de boerenmarkt. Gemiddeld besteedt zo'n bezoekend gezin 15 euro per bezoek of 129 euro per jaar. Het marktaandeel van de korte keten is op dit moment nog zeer beperkt. De hoevewinkel heeft een marktaandeel van 0,9 procent ten opzichte van andere distributiekkanalen, boerenmarkten 0,2 procent. De buurderijen krijgen zo'n 160.000 Vlaamse gezinnen over de vloer. De omzet van de rechtstreekse verkoop op de hoeve en de boerenmarkten bedraagt zo'n 70 miljoen euro. Het gaat vooral om groenten en fruit (35 procent), vlees (22 procent), aardappelen (14 procent), zuivel (11 procent), en bloemen en planten (6 procent).

Het Steunpunt Korte Keten kreeg in 2019 meer dan 600 vragen van landbouwers en begeleidde meer dan 100 landbouwers via trajectbegeleiding. Het toont de interesse aan van de Vlaamse landbouwers die met vragen zitten over de korte keten en daar graag meer over te weten willen komen. De korte keten heeft niet de ambitie om concurrentieel te zijn met de retail, maar er is een stijgende groep consumenten die op zoek is naar voeding die op een andere manier wordt geproduceerd en/of vermarkt, en die daarmee de lokale economie bewust wil ondersteunen. Die consumenten zijn ook voorstander van een eerlijke prijs voor de boer, terwijl ze tijdens hun aankopen ook een stuk beleving willen inbouwen. Een deel van de consumenten zal dus de weg naar de korte keten vinden, maar om diverse redenen zal een ander deel zijn aankooppatroon via de retail behouden.

3.1. De coronacrisis

Voor veel hoevewinkels is de omzet tijdens de coronacrisis gestegen, soms zelfs tot viermaal de reguliere omzet. Toch is dat geen uniform beeld, want bedrijven die zich richtten op de verkoop op markten of de levering aan horeca of bedrijfskantines, zagen hun omzet soms stevig dalen. De plotselinge omschakeling om rekening te houden met de opgelegde veiligheidsmaatregelen was niet altijd eenvoudig. De verkoop moest anders georganiseerd worden, met bijvoorbeeld thuisleveringen en onlinebestellingen. Websites bleken plots cruciaal en eventueel moest extra personeel worden ingeschakeld. Zelfs succesrijke bedrijven hadden het niet eenvoudig om al die aanpassingen door te voeren.

De covidpandemie confronteerde de Vlaming met voordien onbekende risico's. Winkelen in een supermarkt, waar afstand houden moeilijk is, werd door sommigen als een hoog risico ingeschat. Ook zochten heel veel burgers naar andere, meer directe kanalen voor hun voedsel. Hoevinkels bleken tijdens de coronacrisis een alternatief voor sommige consumenten. De Vlaming zocht en vond de lokale landbouwer. Veel gezinnen ontdekten voor het eerst het verse voedsel dat ze via de lokale boer of handelaar konden kopen. Zo kreeg de korte keten er de afgelopen maanden veel klanten bij. En dat is een goede zaak. De coronacrisis toonde immers erg duidelijk aan dat voldoende diversificatie van de landbouwbedrijven, ook in hun verkoopkanalen, van groot belang is. Daarbij kan de korte keten een belangrijke rol spelen.

Tijdens de covidpandemie steeg niet alleen de omzet van veel korteketenbedrijven, ook het aantal adviesvragen bij het Steunpunt Korte Keten verdrievoudigde. Er is dus zeker interesse onder de producenten om daar verder op in te zetten. Toch is het niet altijd gemakkelijk om goed, gepersonaliseerd advies te geven. Ook niet elke aanvraag moet een positief advies krijgen. Bij veel landbouwers is de interesse er en die landbouwers verdienen ondersteuning op maat, zodat ze een doordachte beslissing kunnen nemen en niet na enkele maanden al gedwongen worden te stoppen met hun korteketenactiviteit. De sector en productie zomaar opschalen is dus niet altijd even makkelijk. Daarom is er een visie en ondersteuning vanuit de overheid nodig om de bedrijven en de sector de kans te geven die groei te bestendigen en verder op te schalen.

3.2. Wat is er nodig voor de korte keten?

Voor de korte keten is het belangrijk dat er een haalbare regelgeving komt, over de beleidsdomeinen heen. De federale regels stemmen immers niet altijd overeen met de Vlaamse, en op gemeentelijk niveau durven de interpretaties al eens uiteen te lopen, zodat het voor de korteketenondernemer moeilijk werken is. De sector heeft ook cijfers nodig waarop hij zich kan baseren om tot geloofwaardige economische perspectieven te komen. Ondernemers vragen immers naar trajectbegeleiding en conceptontwikkeling voor ze in het korteketenverhaal willen stappen. Het ontbreekt ook aan cijfers over het aantal korteketenboeren, het aantal arbeidsplaatsen dat erdoor gecreëerd wordt, de omzet die het onderdeel korte keten van een bedrijf haalt en de resultaten daarvan, en de manier waarop de veerkracht van de ondernemingen kan worden weergegeven in cijfers. Er bestaat momenteel onvoldoende kennis over arbeidsorganisatie, mechanisering en automatisering in de korte keten, en de impact ervan op het bedrijf. Dat geldt ook voor het tijdig detecteren van relevante en duurzame tendensen, zowel in de maatschappij als in de voedingssector, zowel in binnen- als buitenland. Er is ten slotte ook behoefte aan maatwerk, zowel voor individuele ondernemers als voor groepen ondernemers die samen aan een concept werken, en er is ook vorming, trajectbegeleiding en individuele ondersteuning nodig. De korteketensector professionaliseert sterk en de adviezen moeten die trend kunnen volgen. Tijdens de hoorzitting van 1 juli 2020 gaf de vertegenwoordiger van het Steunpunt Korte Keten aan dat het goed zou zijn dat de diverse bestaande goede initiatieven met betrekking tot de korte keten hun expertise en kennis samenbrengen in een expertisecentrum of taskforce voor de korte keten in Vlaanderen, en dat de overheid dat centrum of die taskforce erkent.

Algemeen is het dringend nodig dat de korteketenlandbouwer wordt erkend als voornaamste stakeholder en actieve actor bij het ontwikkelen van een korteketenbeleid. Er wordt nog te veel 'over' de korte keten gepraat en te weinig 'met' de korte keten. Inspraak vanuit de korte keten moet dus ook aan belang winnen.

3.3. Uitdagingen voor de korte keten

Korteketenondernemers zouden zich verder moeten kunnen ontwikkelen in agrarisch gebied. Daarvoor is een eenduidig beleid nodig, zoals hierboven al is toegelicht. Korteketenondernemers zijn agrarische ondernemers, maar hun bedrijf wordt vaak als zonevreemd ingedeeld. De drempels voor de korte keten in het agrarisch gebied zijn divers en er is een grote rechtsonzekerheid. In agrarisch gebied wordt terecht nauw toegezien op de activiteiten die bedrijven er kunnen ontwikkelen. Het is er toegestaan om te boeren en landbouwgerelateerde activiteiten te ontwikkelen, waaronder de verkoop via een hoevewinkel valt, maar er is geen definitie van wat een hoevewinkel precies is of wat er mag worden verkocht. Daardoor kan elk gemeentebestuur dat op een andere manier interpreteren. Vaak wordt de regel gehanteerd dat een hoevewinkel 50 procent eigen producten moet verkopen. Sommige gemeenten staan toe dat er ook producten van andere korteketenbedrijven verkocht worden, maar andere gemeenten verbieden dat dan weer. Verdeelautomaten met hoeveproducten worden in sommige gemeenten belast. Het afsplitsen van een hoevewinkel voor fiscale of andere redenen, als de afsplitsing al wordt toegestaan, zorgt er onmiddellijk voor dat de hoevewinkel zonevreemd wordt, maar ook daarmee springt de ene gemeente soepeler om dan de andere. Hoeveterrassen in agrarisch gebied worstelen met dezelfde rechtsonzekerheid. Dat is trouwens het geval voor de meeste multifunctionele landbouwverbredingen. Voor het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) zijn korteketenbedrijven even zonevreemd, want ze passen in geen enkel vakje. Daarom wordt veiligheidshalve de strengste reglementering toegepast, terwijl die veeleer gemaakt is op maat van activiteiten op grotere schaal. Het gaat dan niet om de landbouwactiviteit op zich, maar wel om de specifieke vereisten voor bijvoorbeeld de verkoop op de hoeve zelf. Dat neemt niet weg dat er wel over moet worden gewaakt dat vergunningen voor multifunctionele activiteiten in agrarisch gebied alleen mogelijk zijn als de link met (actieve) lokale land- en tuinbouw voldoende duidelijk is.

Samenwerken in de korte keten voor afzet en productie is wenselijk, maar moet gefaciliteerd worden. Er ontstaan veel hubs als samenwerkingsverbanden van korteketenbedrijven die voor de afzet van hun producten willen samenwerken. Ze zetten daarvoor een gemeenschappelijke logistiek en website op, maar stoten op drempels in de wetgeving. Het FAVV beschouwt die samenwerkingsverbanden als groothandel en in agrarisch gebied kan niet zomaar een 'distributiecentrum' worden opgezet, want dat is zonevreemd. De regelgeving is dus helemaal niet op maat van dat soort innovatieve initiatieven.

De korte keten heeft als promotiekanaal rechtvanbijdeboer.be, waarmee het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) individuele verkooppunten promoot, maar het zou nuttig zijn om de korte keten ook generiek bij de klant te promoten, zoals dat ook voor bioproducten al gebeurt. Het brengen van een nieuw verhaal voor de korte keten, op een frisse, hedendaagse manier, zou een nieuw publiek kunnen aanspreken.

De naam korte keten kan vandaag door iedereen worden gebruikt. De sector vraagt om een duidelijkere begripsafbakening van wat er onder de noemer korte keten verkocht kan worden.

De kennis die vandaag bestaat over de korte keten zit verspreid. Er zou één aanspreekpunt moeten zijn waar bedrijven met al hun vragen terecht kunnen.

Een bijkomende uitdaging is dat de consument vaak in de stad woont, terwijl de productie op het platteland gebeurt. De uitdaging is dan hoe korteketenproducten van de boer vlot in de stad kunnen worden aangeboden.

De huidige regelgeving begrenst de mogelijkheden van de korteketenondernemer. Dat geldt voor regels met betrekking tot ruimtelijke ordening, zoals hierboven al is toegelicht, maar het heeft ook een impact op de tewerkstelling. Hoewewinkels vallen onder een speciale regeling, waarbij het moeilijk is om flexi-jobs aan te bieden. Het korteketenmodel van een middelgroot land- en tuinbouwbedrijf dat start met een hoewewinkel, is niet achterhaald, maar er is wel behoefte aan conceptontwikkeling voor een aangepast toekomstmodel. De korte keten moet professionaliseren en diversifiëren met innovatieve modellen. De logistiek is een probleem waarvoor al deeloplossingen bestaan, maar er is nog veel verbetering mogelijk.

3.4. Strategisch plan korte keten

Het strategisch plan korte keten, dat in 2011 werd voorgesteld, kwam er in nauw overleg met Voedselteams vzw, het toenmalige Steunpunt Hoeveproducten, het Innovatiesteunpunt Boerenbond, BioForum Vlaanderen vzw, VLAM, het Algemeen Boerensyndicaat en de vijf Vlaamse provincies. Het plan genoot daarmee brede steun vanuit de sector. Negen jaar later kan worden vastgesteld dat te weinig van de voorgestelde maatregelen uit dat plan zijn uitgevoerd. Het platform overlegde regelmatig, maar van geen enkele van de overlegmomenten zijn er notulen gemaakt. Vanaf 2017 werd het platform opgevolgd door de Raad van Belang, maar ook van die raad zijn jammer genoeg geen notulen beschikbaar.

Voor een aantal geplande maatregelen zijn er stappen in de goede richting gezet, maar andere werden uiteindelijk niet uitgevoerd. De conclusie is dan ook dat het plan niet tot de beoogde opschaling en verankering van de korte keten in Vlaanderen heeft geleid.

Voor de overheid is nu de tijd gekomen om een boost te geven aan zowel de bedrijven die vandaag al via de korte keten werken, als aan producenten die er nu of in de toekomst mee willen beginnen. De overheid moet door de ontwikkeling van een echt korteketenbeleid, proberen de verworven groei vast te houden en verdere groei te stimuleren. Dat kan door structurele maatregelen te nemen die de korteketenproducenten financiële en logistieke ademruimte geven en wettelijke hinderpalen wegnemen. Zo krijgt de korte keten alle kansen die ze verdient om zich verder te ontplooiën.

Het eerder vermelde strategisch plan, met zijn acht doelstellingen, blijft relevant om een beleidskader voor de korte keten uit te werken. De toen geformuleerde doelstellingen stemmen nog sterk overeen met de behoeften en uitdagingen die vandaag worden ervaren:

- doelstelling 1: producenten informeren, sensibiliseren en warm maken voor de korte keten;
- doelstelling 2: consumenten informeren, sensibiliseren en warm maken voor de korte keten;
- doelstelling 3: professionele begeleiding van de producenten die in de korte keten actief zijn of wensen te zijn, realiseren;
- doelstelling 4: enerzijds kennisuitwisseling en ontsluiting van de bestaande kennis bevorderen, en anderzijds onderzoek naar ontbrekende maar noodzakelijke kennis stimuleren;
- doelstelling 5: overleg creëren om de knelpunten in de wetgeving weg te werken;
- doelstelling 6: het potentieel van de keten uitwerken;
- doelstelling 7: tot een coherent beleid komen, waarin versnippering wordt tegengegaan;
- doelstelling 8: duurzaamheid van afzet en productie stimuleren.

3.5. Advies van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg over lokale voedselstrategieën

Het strategisch plan werd in 2014 opgevolgd door een advies over lokale voedselstrategieën van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO). Dat advies was gericht aan de Vlaamse Regering en de Vlaamse provincie- en gemeentebesturen.

Het IPO-advies bevat drie invalshoeken: beleid en beheer, ondernemerschap en ruimte. Het advies bouwt grotendeels verder op het strategisch plan korte keten, maar legt een aantal nieuwe klemtonen. Het wijst onder meer op het belang van het lokale niveau als hefboom voor de korte keten en legt ook de nadruk op innovatie. De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) krijgt via de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) middelen om de lokale besturen te helpen bij het ontwikkelen van een lokale voedselstrategie. De kruisbestuiving tussen voedselstrategie en korte keten – inclusief de betrokken partijen – zou een meerwaarde moeten zijn, maar daarvoor is een sterke samenwerking en afstemming nodig, die vandaag helaas nog te weinig aanwezig is.

We zien dat veel gemeenten en steden ondertussen wel aan de slag zijn gegaan om een lokale voedselstrategie uit te werken. Het lokale niveau heeft dus wel het heft al deels in eigen handen genomen, maar beschikt ook niet over alle tools. Het Vlaamse niveau mag niet achterblijven.

3.6. De korte keten aan de andere kant van de grens

Hoewel de korte keten ook in Vlaanderen groeit, verloopt die groei traag. Die veeleer trage groei vindt deels zijn oorsprong in het feit dat de korte keten in het verleden vooral steunde op individuele initiatieven en projecten. Een echt structureel beleid is er niet, terwijl bijvoorbeeld Nederland en Wallonië wel sterk inzetten op de uitrol van een geprofessionaliseerde korte keten.

In Nederland is de Taskforce Korte Keten, die is opgericht door enkele ondernemers met de nodige beleidsmatige steun, uitgegroeid tot het aanspreekpunt, het kenniscentrum en de facilitator van de korte keten. Ook Nederland merkte dat veel korteketeninitiatieven tegen dezelfde obstakels aanliepen, vooral als ze begonnen te groeien. Doordat iedere ondernemer telkens weer het gevoel heeft dat hij zelf opnieuw het wiel moet uitvinden, blijft het bereik relatief klein. Een sterk, centraal punt helpt dan om de nodige kennis door te spelen en problemen bij het beleid aan te kaarten.

In Wallonië is met Diversiferm een verzelfstandigde organisatie opgericht en gesubsidieerd, die onafhankelijk van de overheid kan werken. Dat expertisecentrum is ingebed in de Universiteit van Gembloux, Accueil Champêtre en de Waalse provincies. Doordat hier buiten de bestaande structuren wordt gewerkt, kan er snel worden ingespeeld op een veranderende markt.

Frankrijk heeft in 2009 al grootschalig onderzoek gedaan naar de korte keten (Références des Circuit Courts). Zo zijn er nu echte benchmarks waarmee startende en bestaande projecten kunnen worden beoordeeld. In totaal werden er elf onderzoeken uitgevoerd, waarvan er zeven over verschillende producttypes gingen (schapenvlees, rundsvlees, groenten, pluimvee, melkvee enzovoort) en vier over bredere onderwerpen (sociale effecten, milieuprestaties, innovaties en economische benadering). Op basis van die data heeft Frankrijk een gedegen korteketenbeleid kunnen voeren.

3.7. Een toekomstvisie en -beleid voor de korte keten in Vlaanderen

De korte keten biedt voor Vlaanderen veel kansen. Vlaanderen is een van de meest vruchtbare landbouwgebieden wereldwijd. Tegelijkertijd biedt de ligging van Vlaanderen in een sterk verstedelijkt gebied met (relatief) welstellende en kritische burgers en consumenten een enorm potentieel. Om die kansen ten volle te gelde te maken zal sterk ingezet moeten worden op het stimuleren van een korteketen-segment dat meer uitgesproken inzet op smaak, gezondheid en duurzaamheid.

Een beleidskeuze om in te zetten op de groei van de korte keten past bovendien in het perspectief van schaalverandering met innovatief en duurzaam ondernemerschap op maat. Zo kan dat beleid bijdragen aan de verdere uitbouw van ecotoerisme, waarbij korteketen- en streekproducten centraal kunnen staan.

De covidpandemie opent nieuwe horizonten voor boeren en burgers. Een groeiende groep Vlamingen heeft kennism gemaakt met de duurzame korteketenproducten. Ook bij de landbouwers is er een groeiende interesse in een kortere keten. De kans doet zich dus voor om het strategisch plan uit 2011 en het advies van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO) uit 2014 te actualiseren, en een daadkrachtig en coherent beleid voor de korte keten uit te rollen.

Ook de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV) ziet in de extra aandacht die door de coronacrisis naar de aankoop van voeding is gegaan, een momentum om de korte keten structureel op te schalen. Op 14 juli 2020 schreef de SALV een advies waarin het beleid wordt opgeroepen om maatregelen te nemen die de positieve trend in de sector op een duurzame manier kunnen bestendigen. De krachtlijnen daarvan kunnen als volgt worden samengevat:

- 1° er is een coherent beleid nodig, dat is afgestemd met de verschillende overheidsniveaus en over de beleidsdomeinen heen;
- 2° het overleg in de korte keten moet beter worden gefaciliteerd via een duidelijk platform;
- 3° er is behoefte aan een diepgaander onderwijsaanbod over de korte keten;
- 4° het adviesaanbod moet worden uitgebreid, met specifieke vormingen op maat en individuele traject- en conceptbegeleiding;
- 5° er is behoefte aan adequate data over korte keten;
- 6° ook de korte keten in de professionele kustvisserij verdient aandacht.

Het SALV-advies benadrukt ook het potentieel van de korte keten om bij te dragen aan de veerkracht van de Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven. Dat past dan volledig in de visie van een robuuste, duurzame en lokale agrarische sector in Vlaanderen. Tegelijk wijst het advies ook op de limieten van de korte keten. Terecht wordt geponeerd dat het momenteel onmogelijk is om de volledige land- en tuinbouwproductie op de korte keten te stoelen. Dat is dan ook niet de directe ambitie van dit voorstel van resolutie.

Het SALV-advies valt in grote lijnen samen met het strategisch plan van 2011 en het IPO-advies van 2014. Al die documenten vragen, samen met dit voorstel van resolutie, naar een coherent voedsel- en landbouwbeleid waarin de korte keten haar plek verdient.

Chris STEENWEGEN
Bart DOCHY
Arnout COEL
Emmily TALPE
Ludwig VANDENHOVE

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
  - 1° de coronacrisis, die bepaalde marktmogelijkheden voor landbouwproducten sterk heeft beperkt;
  - 2° de aandacht die de korte keten door de coronapandemie heeft gekregen en de kansen die daardoor gecreëerd werden;
  - 3° het Vlaamse Regeerakkoord 2019-2024;
  - 4° de beleidsnota Landbouw 2019-2024;
  - 5° de resolutie betreffende de schaalverandering en differentiatie in de land- en tuinbouwsector (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 836/1-4), waarin staat dat de leefbaarheid en lokale verankering van bestaande en toekomstige land- en tuinbouwbedrijven verzekerd moet worden door te focussen op het creëren van businessmodellen op maat die toegevoegde waarde creëren, en dat daarbij aandacht moet gaan naar de opportuniteiten van zowel de reguliere als de biologische landbouw;
  - 6° de geplande hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB);
  - 7° het strategisch plan korte keten van 2011;
  - 8° het advies over lokale voedselstrategieën 2.0 van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg van 2014;
  - 9° diverse adviezen van de Strategische Adviesraad voor de Landbouw en Visserij (SALV), waaronder het advies over de korte keten van 14 juli 2020;
- vraagt aan de Vlaamse Regering om:
  - 1° de positie van de Vlaamse landbouwers in de keten te versterken via ondersteuning van leefbare businessmodellen op maat en in het kader van de schaalverandering die zoektocht extra te stimuleren via onder meer de Verdienwijzer van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO);
  - 2° de opschaling van proefprojecten vanuit kennisinstellingen zoals het ILVO verder aan te pakken en uit te rollen in de gangbare land- en tuinbouwsector;
  - 3° het strategisch plan korte keten, inclusief het advies van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO) uit 2014, na actualisatie en overleg met de betrokken actoren, volledig en coherent uit te voeren, met de nodige aandacht voor voldoende middelen;
  - 4° via het opzetten van gerichte proefomgevingen land- en tuinbouwers de ruimte te geven om projecten rond onder meer de korte keten op te zetten;
  - 5° structuren te ondersteunen die kunnen helpen om de positie van de land- en tuinbouwer als prijszetter in de markt te versterken;
  - 6° samenwerking over de hele keten te versterken door de actoren gestructureerd overleg te bieden, zoals in het traject Voedsel verbindt boer en burger;
  - 7° de bekendmaking van de lokale productie bij de consumenten verder te verbeteren door onder meer de versterking van initiatieven zoals het kookplatform Lekker van bij ons, voor lokaal geproduceerd voedsel, en het initiatief Recht van bij de boer, voor de korte keten;
  - 8° in te zetten op de ontwikkeling van nichemarkten en te onderzoeken hoe dergelijke Vlaamse kwaliteitsproducten hogere winstmarges kunnen genereren voor de producenten;
  - 9° de mogelijkheden te verkennen en zo mogelijk dataplatformen uit te bouwen in de land- en tuinbouw, zoals DjustConnect, zodat landbouwers die inzetten op alternatieve verdienmodellen en de andere actoren waarmee ze samenwerken, gegevens kunnen uitwisselen;
  - 10° een centraal aanspreekpunt uit te bouwen en te onderzoeken of die opdracht bij het Steunpunt Korte Keten kan worden ingebed;

- 11° het innovatiebeleid voor landbouw te stimuleren en te verruimen, zodat er meer synergieën mogelijk zijn met innovaties van buiten de land- en tuinbouwsector;
- 12° land- en tuinbouwers actief in de korte keten de mogelijkheden te bieden om via innovatieondersteuningstools zoals KRATOS, optimaal gebruik te maken van de innovatiemogelijkheden op het vlak van verwerking binnen de Food Pilot;
- 13° creativiteit te stimuleren en het zoeken naar leefbare businessmodellen een belangrijke plaats te geven in het land- en tuinbouwonderwijs, en daarbij bijzondere aandacht te besteden aan de mogelijkheden van de korte keten;
- 14° gerichte opleidingen en vormingen aan te bieden aan land- en tuinbouwers zodat ze de nodige knowhow verwerven om een korteketensysteem op te zetten en uit te bouwen;
- 15° de extra aandacht en interesse van de consument voor de korte keten en de producent achter het product die tijdens de coronaperiode is gegroeid, te verankeren, met als doel de kloof tussen de consument en de producent te verkleinen;
- 16° de synergieën te onderzoeken tussen korteketeninitiatieven, de lokale handel en de lokale economie door bijvoorbeeld de samenwerking tussen verschillende producenten bij het opzetten van lokale korteketenverkoop-punten actief te promoten;
- 17° de distributie en logistieke professionalisering verder te ondersteunen en daarbij ook rendabele concepten uit te bouwen om de link tussen stad en platteland te versterken, onder meer in het kader van lokale voedselstrategieën en stadslandbouwprojecten;
- 18° lokale besturen te informeren over de manier waarop ze korteketeninitiatieven kunnen ondersteunen, (fiscale) drempels kunnen wegwerken en hun lokale voedselstrategie kunnen bevorderen;
- 19° producenten te ondersteunen bij nieuwe commercialisatiemogelijkheden zoals de korte keten;
- 20° via overleg wettelijke belemmeringen die een hinderpaal zijn voor de verdere groei van de korte keten, te inventariseren en aan te pakken;
- 21° marktwerking, alternatieve commercialisatie en in het bijzonder de korte keten als volwaardig onderdeel te integreren in het Vlaams strategisch plan ter uitvoering van de hervorming van het GLB;
- 22° bij de geplande hervorming van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) tot een toekomstgericht ondernemersfonds, waarbij via het VLIF land- en tuinbouwers aangemoedigd worden om hun bedrijfsmodellen te innoveren, middelen in te zetten voor de opstart en de omschakeling naar innovatieve bedrijfsmodellen zoals de korte ketens.

Chris STEENWEGEN
Bart DOCHY
Arnout COEL
Emily TALPE
Ludwig VANDENHOVE